

પ્રકાશક.

ધુનીલાલ ખીતાબર ભટ્ટ,

અનુવાદક.

મો.

૧ લી બ્રાહ્મી ધી-રેખ વડેલ.

અમ. ————— અમ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૦૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ અવંતીશુંદરી

વિષય દ- : ૩

અવન્તિ સુંદરી

પ્રકરણ પહેલું.

બે સખીઓ.

—*—

રી ગછરે મારા નાથ"—કાનના પડદા ફાડી
નાખે એવી-વજ્ર હૃદયના ગમે તેવા પુરુષના
ધર્મને એકવાર ફારાણે મુકાવે એવી રાત્રિના
લગભગ નવ વાગ્યાના સુમારે, રમ્યનમ-
રની કીમેલદેની ગાંડાલેજના કન્યાઅહના

એક એરડામાંથી કારમી ચીસ સાંભળાઈ

નેડા નેડની અન્ય એરડીઓમાં અભ્યાસ ક્રમમાં
ગુણાએલી કન્યાઓનાં બારણાં ફટાફટ આ ચીસ સાંભ-
ળતાં ઉઘાડવાનો અવાજ સ્પષ્ટ સંભળાવા માંડ્યો અને
શું છે ? કોની ચીસ ? ? ક્યાંથી સંભળાઈ ? ? ? ઉપરના
શબ્દો હાંફતી હાંફતી બોલતી કન્યાઅહની દેખરેખ રાખ-
નારી તથા વડી સ્ત્રી શીક્ષક આનંદલક્ષ્મી પોતાના ત્રીજા
માળના એરડામાંથી બંબે ત્રણ ત્રણ પગથીયાં એક સપાટે
ઉતરતી પવન વેગે વચગે માલે આવી પહેંચી.

પહેલે માળ વસતી કન્યાઓના ઉપર આવવાના, ત્રીજે
માળ વસતી કન્યાઓના નીચે આવવાના, અને વચગે માળ
વસતી કન્યાઓના આગથી તેમ દોડવાના અવાજથી જે
કન્યાઅહ એક ક્ષણ પહેલાં તદ્દન શાન્ત હતું તે એકદમ
સમુદ્રની પેઠે ખળભળી રહ્યું—અને હાય ? હાય ? શું છે ? ?
એમ પ્રત્યેક કન્યાના મુખ કમળમાંથી પ્રસ્ફોટિત થઈ માંડ્યા.

કારમી મીસથી ગજરાઇ ગએલી આનંદલક્ષ્મીએ સવેને એકદમ શાન્ત રહેતા ફરમાવ્યું, એક ટાંકણી પડતી પણ સંભળાય એવી સર્વે રથજે શાન્તિ પ્રસરી અને તે દુઃખોદ્ધાર ફરીથી સંભળાય તો તે ક્યાંથી આવે છે તે તે તપાસવાની ધારણાથી સર્વ શાન્ત ઉભાં.

આનંદલક્ષ્મીએ ઉભેલી યુવતિઓપર નજર ફેરવવા માંડી અને એકાએક 'ક્યાં છે અવનિતિસુદરી?' એમ પ્રશ્ન કર્યો.

દરેકે પોતાની સહીયર સામું જોવા માંડ્યું અને ઉપરના પ્રશ્નનો દ્રષ્ટએ હિતર આપ્યો નહિ.

સચિવિની પણ જણાતી નથી. એક બાલા બોલી હતી અને દરેકની દ્રષ્ટી હવે જે ઓરડાઓમાં આયુવતિઓ રહેતી હતી તે તરફ ફરી-ઓરડાનાં બારણાં બંધ હતાં.

તુરતજ હૃદયને ધૈર્ય આપી, ભાં લટકતું કાનસ હાથમાં લઇ આનંદલક્ષ્મીએ અવનિતિસુદરી અને સચિવિનીના ઓરડા તરફ ચાલવા માંડ્યું—

માતો ન ગાતો પણ કાંઈ અણધાર્યો બતાવતો નોંધે એમ ધીમે સાદે બોલતી બોલતી પાંચદસ યુવતિઓએ પણ તેની પાછળ ચાલવા માંડ્યું—

અવનિતિસુદરી અને સચિવિનીના ઓરડાની આગળેજો સર્વે આવી ઉભાં—કાન માંડી સાંભળવા પ્રયત્ન કર્યો—અંદર બધું શાન્ત હતું—છતાં અંદર દિવો બળે છે તે વાત બારણા ઉપરના કાચમાંના પ્રકાશથી જણાતી હતી.

આનંદલક્ષ્મીએ બારણાને હથમચાવ્યું—અંદરથી આજ નજ આબો. તે વાસેલું હતું તુરતજ પોતાની પાસેની કુમીથી. આનંદલક્ષ્મીએ, બારણાને ચોંટાળી કળ

ઉધાડી—ખારણુ ઉધાડયું અને અંદર પેડી—ચાર પાંચ યુવતિઓ તેની પાછળ પાછળ એરડામાં ગઇ દસ પંદર બહાર ઉભી રહી અને અંદર જવા વિચાર કરતી હતી એવામાં એવાર મુખમાંથી સામટી નીકળી ગએલી કારમી સ્ત્રીસથી સ્થંગિ ત્યાં રિયર થઇ ગઇ.

વચ્ચેવચ્ચ મુકેલા ગોળ ટેમ્બની પાસે કદળી રતંભ પડ્યો હોય તેમ છતાપાટ સચિવિની પડી હતી. તેની માથાની વેણુ વ્યસ્તોવ્યસ્ત થઇ ગઇ હતી. હાથમાં પહે-રેલી તાશેલી સોનાની અંગડી પડવા સાથે દબાણ આવ્યા-થી વાંકી વળી ગઇ હતી. કસબીકાર ચોઢેલો આજ રંગનો પોપટીઆ સાળુલોહીથી લયડ પથડ થઇ ગયો હતો. પગનું ઝાંઝર નીકળી જઇ ગયડી ટેમ્બ પાસે પડેલી ખુરશીતળે પડ્યું હતું. કોટમાં પહેરેલી મોતીની માળા તુટી જતાં જે ચાર મોતીનીએ ગળડી પડ્યાં હતાં. આંખો મીચેલી હતી—ઉપરનો દેખાવ જોતાં મુજતે હાથે લોહી ક્યાંથી અને શાથી નીકળે છે તે જોવા આનંદલક્ષ-મીએ સ્તન તટપર આવી ગએલો સાળુનો પાત્રવ ડાંચો ક્યો અનેહૃદયમાં ડંડી ઉતરી ગએલ તીક્ષણ છરાનો હાથો સર્વના જોવામાં આવ્યો.

સચિવિનીના ખમા આગળ જઇ તેને અડકતાં આનંદલક્ષમી બોલી બહેન જરા હચકવા લાગો આપણે રાખને પેટી પાટલી પર મુકીએ અનેતરતજ જે ચાર આળાઓએ મુજતે-હાથે-થડકતે-હૃદયે યુવાન સચિવિનીના શ-અને પાટલી પર મુક્યું.

સર્વની નજર દિવાના પ્રકાશને લીધે હવે છાંયમાં ઉડાઉતરી ગયેલા છરા ઉપર પડી અને શસ્ત્રને જેથી

કાઠી તપાસો એવો અવાજ ધીમેધીમે, આવેલી યુવતિઓના ટોળામાંથી નીકળ્યો. આનંદલક્ષ્મીની હીમતપણુ આ દેખાવથી હારી ગઈ અને છરાને ખેંચી કાઢવાની દ્રઢતા તેનામાં રહી નહીં.

એક યુવતિએ ટોળામાંથી બહાર આવી છરો ખેંચી કાઢ્યા તેના હાથાપર હાથ મુક્યો અને અન્ય તે તરફથી મોઢાં ફેરવી ઉભાં રહ્યાં. છરો ખેંચી કાઢતાંનીજ સાથે હાથમાં છરા સહિત એક કારમી ચીસ પાડી તો યુવતિ ધનરણી પર ઢળી પડી.

તરતજ સર્વ કોઈ આ સાહસિક યુવતિની સરભરા કરવા તેની આસપાસ વિટળાઈ વળ્યાં અને દશોક મિનીટમાં શીતોપચારથી તે શુદ્ધીમાં આવતાંજ તુરત ઉભી થઈ અને આનંદલક્ષ્મી તરફ ફરી બોલી “છરો ખેંચી કાઢતાં હું શાથી બેભાન થઈ તેનું કારણ ખબર છે ?

આ નવીન પ્રશ્નથી નવું રહસ્ય જાણવાના કુતુહળથી સર્વે શાન્તતાથી બોલનાર યુવતિ તરફ જોઈ રહ્યાં.

‘કમળા તું શાથી બે ભાન થઈ ગઈ વાર ? આનંદલક્ષ્મીએ પ્રશ્ન કર્યો.

‘શાથી ?? એ છરો અવન્તિસુંદરીનો છે અને અવન્તિસુંદરી અહીં નથી તેથી, કમળાએ ઉત્તર આપ્યો.

સચિવિનીતું શય નિહાળતાં તેની ‘સહાધ્યાયી અને એકઝોરડામાં વસનારી અવન્તિસુંદરી સંજઘમાં સર્વ કોઈ વિરિમ્ત થઈ ગયાં હતાં અને તે ક્યાં ગઈ — અને નેનુંજ આ કમલ ગાદી કેપજીવે એવું કૃત્ય એમ ત્યાં ઉમેલાં જર્વના મનમાં કમળાના મુળકમળમાંથી નીકળેલા શબ્દે જાન કરાગ્યું.

આ કૃત્ય કરનાર તે ના હોયતો તે શું કામ જતી રહે? ? અથવા કાંઈ કામ પ્રસંગે બહાર ગઈ હોય તો હજુ મુઠ્ઠી કેમ નહિ આવી હોય ? ? વિગેરે પ્રશ્નના ખ્યાલમાં આત્મારે સર્વના હૃદયમાં અવનિતસુંદરી રમી રહી.

“ ખુતી એ વખતે એને પણ મારી નાંખી હશે ” બોલતી બોલતી એક બાળા પગ ધુજી ઉઠવાથી નીચે બેસી ગઈ.

આનંદજીનીનું હૃદય પણ હવે ભયથી કંપવા લાગ્યું. આખા ઘરને ખુણે ખોચરે આપણે તપાસ કરતી જોઈએ, તે બોલી-અરે કાંઈ જાઓ અને આપણી શાળા કમીટીના પ્રમુખને તથા તેમના માણસોને તેમના બંગલેથી એકદમ બોલાવી લાવો કારણ એકલી સ્ત્રીઓથી આ હૃદય ભેદક ભેદ શોધી શકાય તેમ નથી.

આવા પ્રસંગમાં આવેલી યુવતિઓમાંની કોઈએ આવી બીહાગણી અંધારી રાત્રે પ્રમુખના બંગલા તરફ જવાને પગલું ભર્યું નહિ; અને સર્વ સ્થિર ઉભાં-કોઈથી ના જવાય તો જાઓ જે ત્રણ જણ મળી સંકટ સ્થાય મેળવવાના પોઝર સુચક પેલો સક્ષરની ધંટ વગાડો” તુરતજ આઠ નવ જણ તે તરફ દોડ્યાં, અને દોરી પકડી ધંટ વગાડવો શરૂ કર્યો. રાત્રિના વખતમાં આ મહાભારત ધંટના મોટા અવાજથી લગભગ સર્વ દોશાઓ ગાજી રહી.

કમળા અને જે ત્રણ જણાંએ મળી બારીકાથી તે અરસામાં ઓરડાની તપાસ શરૂ કરી. ધીમે ધીમે જોતાં જોતાં તેઓ પાછલા ભાગની બહારી સમીપ આવી પહોંચ્યાં, બહારી લલોબટ ઉઘાડી હતી અને પાસેજ અવનિતસુંદરી જેભાન અવસ્થામાં પડી હતી.

“ અરે આ પડી અવન્તિસુંદરી” શબ્દ સાંભળતાં
અનંદલક્ષ્મી અને આડ દસ બાળાઓ ત્યાં આવી પહોંચી.
અને અવન્તિસુંદરીને ઉંચકી સર્વ દિવા પાસે લાવ્યાં.

તેના જમણા લગણા આગળ એક જખમ થયો
હતો પણ તે પ્રાણ વેધક નહોતો, તે જીવતી હતી.

શીતળ પાણી વિગેરે છાંટી તેને સાવધાન કરો અને
આ બાળકમાં આપણો સર્વ ગુનવાદો દુર થશે કાશ્વ
આમાં શું ભેદ છે તે અવન્તિના મુખથીજ આપણે સાંભ-
ળીશું. ‘હા કહેશે તો સાંભળીશું’ કહી ? કહી કમળાએ
આનંદલક્ષ્મીનું ઉપકું વાક્ય સસદેહ હાથે પુર કર્યું.

પ્રકરણ બીજું.

અવન્તિ સુંદરીનું રહસ્ય.

ત પ્રકરણમાં વર્ણવેલ. બે યુવતિઓના સં-
બંધમાં વાચક વૃન્દને કાંઈક વધારે જણાવ-
વાની જરૂર છે.

સચિવિની એક ઇશ્વરી અનુપમ કા-
રીગીરીનો ઉત્તમ નમુનો હતી. સર્વ રીતે શા-
રિરીક સૌન્દર્યમાં ત્યાં વસતી અન્યકન્યાઓમાં
પ્રથમ પદભોગવતી હતી.

તેનું કલંક રહિત ચંદ્ર સમ મુખ, નાગપાશ જેવો
દેશ પાશ, કામ દેવના ધનુષ્ય સમાન ગનહર બ્રહ્મી, ચ-
ક્રિત હરણનાં નેત્ર સમાન આંખો, આણ્વિદાર સીધુનાક,
લાસ્યોળ હોડથી બનેલ નાગુક મુખ, શંખાકાર ગરદન,
કમળ લતા સમગ્રાહુ, સુવર્ણ કળાશસમસ્તન, પોયણી સમ-

પેટ ગંભિર નાળી તેમાંથી નીકળતી રોમાવશી, દૃઢળીસમ
કંઠા,--દુકમાં તેનું આપુ સ્વરૂપ બસમલા માહા મુનીને
પણ કામાતુર જનાવવા પુરતું હતું.

અવન્તિસુંદરી જોકે શારીરીક સૌન્દર્યતામાં સચિવિની
કરતાં ઉતરતી હતી છતાં સ્વભાવે તે ઉદાર, મળતાવડી પ-
રદુષ્પ્રમંજન હતી. તે એક શ્રીમંત પિતાની પુત્રી હતી અ-
ને વારંવાર પોતાના પિતાના વૈભવનો લાભ પોતાની સ-
હાધ્યાયી જોતપણીઓને આપતી.

સચિવિનીનો પિતા પણ લક્ષ્યાધિપતી હતો પરંતુ સ-
ટ્ટાનો વેપારી હોવાથી એક મહિને લાખ કમાતો. તે
બીજા મહિને જે લાખ ખોતો અર્થાત તેની ધન સંપત્તી
અન્નિત હતી.

થોડીવારમાંજ દાદરાપર જે ચાર માણસોનાં પગલાં
નો અવાજ સંભળાયો અને તરતજ પાંચ સાત માણસ
સાથે પ્રમુખ નવીનચંદ્રે વચસા માળની-જેલેરીમાં પ્રવેશ
કર્યો.

તે લગભગ પીસતાળીસ વરસની પ્રૌઢ વયે પહોંચેલો
—યુનીવર્સિટીમાં પોતાના જ્ઞાન માટે અત્યંત માન પા-
મેલો, સમર્થ વિદ્વાન હતો, આનંદ લક્ષ્મીએ ટુંકમાં તેને
સરત બીનાથી વાકેફ કર્યો અને જણાવ્યું કે સર્વ અવ-
ન્તિસુંદરી પર આ આરોપ મુકે છે.

આ વાત સાંભળતાં વિદ્વાન પ્રમુખની મતિ પણ
થોડીવાર મુઠ બની ગઈ પરંતુ વિચાર કરી થોડીવારે તે
જોડ્યો ‘નાના એ અસંભવિત છે.’ અવન્તિસુંદરી બહુ
સુશીલ છોકરી છે. સત્ય શું છે તે હમણાં જણાશે
કહી તેણે સચિવિનીના મત પિતા પર તાર કર્યો અને

ટેલીફોનથી રમ્યનગરની છુપી પોલીસના પ્રખ્યાત પ્રમુખ
મી. મોહનગુપ્તની મદદ માગી તુરતજ જવાબ મળ્યો કે મી.
મોહનગુપ્ત કાર્યવસાત બહાર ગએલ હોવાથી આંદો આવતાં
તુરતજ આપના તરફ મોકલવામાં આવશે.

ખીજે દિવસે પ્હો ફાટતાંજ મી. મોહન કન્યાગ્રહમાં
આવી પહોંચ્યો. નવિનચંદ્રે તેને ખરા દિલથી આવકાર આપી
અથથી તે ઇતિ સુધી સર્વ બિનાથી વાકેફ કર્યો.

ત્યારે હવે હું મારા કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થાઉં ? મી.
મોહને ખીના સાંભળી નવીનચંદ્રને પ્રશ્ન કર્યો.

મેહરજાની કરી આમાં સત્ય શું છે તે એકદમ શોધી
કહાડો—આ બંધકર બેઠથી મારે હૃદય લેવાય છે.

મી. મોહને તુરતજ સચિવિની અને અવનિતસુંદરીનો
ઝોરડો જે બધે રખવામાં આવ્યો હતો તે તરફ જવા
માંડ્યું અને ત્યાંજ તેજ જાણ્યાપર હાથ મુકી તેને ઉઘા-
ડવા ફરમાવ્યું.

તમે શી રીતે જાણ્યું કે આજ ઝોરડામાં તે બનાવ
જન્યો છે આવતાં તમે કોઈ સાથે વાત ચીત કરી શકો છો?
નવિનચંદ્રે ઝોરડાનું તાળું ઉઘાડતાં ઉઘાડતાં પ્રશ્ન કર્યો.

ના સાહેબ. પણ કન્યા ગ્રહમાં પેસતાંજ મારી નજર
તેનાપર પડી હતી મેહરજાની કરી હવે વધુ પ્રશ્નના પુછતાં
ગને માર કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થવા દો ઝોરડામાં બનાવ જન્યા
પછી કોઈ ગયું આવ્યું તો નથીને. ?

મારા આવતાં પહેલાં અંદર આ બધાં હતાં પણ મેં
આવી તુરતજ સર્વને બહાર કાઢી તાળું માર્યું હતું. તેમના
કહેવા પ્રમાણે ઝોરડામાંનો સરસામન કે કોઈ પણ ચીજ
તેઓએ ફરવી નથી સર્વ જ્યાં હતું ત્યાં તેમજ છે.

કોણકોણ અંદર ગયું હતું ? મોહને પુછ્યું.

હું, કમળા, મહાલક્ષ્મી, અચળલક્ષ્મી, સગરથ, અન્ન, મણીલક્ષ્મી. ત્રિગેરે પાંચ સાત ફોળ્યાં અંદર ગયાં હતાં ઉપરના પ્રશ્નનો આનંદલક્ષ્મીએ જવાબ આપ્યો.

ફિકર નહીં જે ગયાં હોય તે સર્વે હું બોલાવું ત્યારે મહારી પાસે આવી જાણતાં હોય તે કહેજો—વારું બહેન આનંદલક્ષ્મી પ્રથમ શું બનાવ બન્યો, તે તમે મહેને કહો.

આનંદલક્ષ્મીએ ઉપર વર્ણવેલીવાત કહી સંભળાવી અને કહ્યું કે અવનિત સુંદરી જે વારંવાર બે બાન થઇ જતી હતી તેને અમે બીજા ઝોરડામાં લઇ ગયાં. થોડીવારમાં તદ્દન શુદ્ધીમાં આવી અને બનાવ વિષે તેને સવાલ પૂછતાં એવું અશુદ્ધ ગરબડીયું બોલવા મંડી કે તે શું કહેવા માગે છે તેની કોઇને સમજણ પડી નહીં—આથી બોલાવેલ મઠ્ઠર-સાહેબે પણ તેને વધુ સવાલ હાલ તુરતના પુછવાની આજ્ઞા કર્યાથી હમે કોઇ તેની પાસે ગયાં નહીં.

દીક હવે કૃપા કરી તમે સર્વે અન્ય સ્થળે જતાં રહો—મહેને આઝોરડામાં એકત્રીજ કેટલોક વખત રહેવા દો, કહી મોહને ઝોરડામાં પેસી ખાંચાં અંદરથી વાસ્યાં.

લગભગ એક કલાક સુધી આ મહાન ગુપ્ત ચરે અંદર રહી તપાસ કરી અને તે અરસામાં અંદર તે શું કરતો હતો તેની કોઇને કાંઇ ખબર પડી નહીં.

બહાર આવતાંની સાથે જે જે યુવતિઓ અંદર ગઈ હતી તેમને સર્વેને પોતાની સન્મુખ લાવવા તેણે માગણી કરી અને લગભગ વીશેક બાળાઓ આવી તેના સમિપ ઉભી રહી. આનંદલક્ષ્મી, પ્રમુખ મી. નવિનચંદ્ર ત્રિગેરે પાંચ અંદર ગએલ હોવાથી તેમને પણ બોલાવવામાં આવ્યાં

મોહને સર્વને પોતાનો અનુભવ તથા શીશી ણના
બની હતી. પોને થું થું જોયું હતું તેનું વણું કરવા
કહ્યું. અને સર્વના જવાબ સાંભળતાં સંતોષ પામ્યો.

હવે વાંધો ના હોય તો મ્હને અવન્તિસુંદરીની પાસે
જરા લઈ જાવ. મોહને નવિનચંદ્રને કહ્યું. અને તુરતજ
તેને અવન્તિસુંદરી પાસે લઈ જવામાં આવ્યો.

અવન્તિસુંદરી એક કાચમાં ઉઘાડી આંખે ટગર ટગર
જોતી, મનમાં હજારો તર્ક વિતર્ક કરતી, નીશ્વાસ નાખ-
તી, અને પોતાની રડેલી ભાલચોળ થએલી આંખો વારં-
વાર ચોળતી સુતી હતી. આનંદલક્ષ્મી શીવાય સરવને
બહાર કાઢવામાં આવ્યાં.

ખડેન અવન્તિસુંદરીગઈ રાત્રીએ ત્હમારા ઓરડામાં
થું બનાવ બન્યો હતો તે વિષે મ્હને કહેશો? મોહને સ-
વાલ કયો.

ન સમજી શકાય એવા શબ્દોમાં અવન્તિસુંદરી કાં-
ઈક બોલી. મ્હારી સાથે મત્તાંતલાં કરવામાં તમે નહી
ફાવો. “તમે શા માટે સ્પષ્ટ નથી બોલતાં—શા માટે આ
ઢાંગ કરો છો, અને દાપારી સખી સચિવિનીના મારના-
રનું નામ કામ શા માટે છુપાવો છો, તે વાત જો કે આ
નંદલક્ષ્મીને નવાઈ જેવી લાગશે, તો પણ મ્હારાથી છા-
ની નથી સમજ્યાં માટે વધુ વેશ ન કરતાં જો હોય તે
સ્પષ્ટ કહી દો.” મોહને કહ્યું.

અવન્તિસુંદરીએ પોતાના નામુક હાથથી પોતાનું
મોંઢું ઢાંકી દઈ ઘસઘસે ધુશકે રડવા માડ્યું.
આંદોઆનાં સર્વ કામ ત્હમારાપર તે આરોપ મુકે
છે છતાં મ્હને મ્હારી ખાતરી છે કે ત્હમો નિર્દોશ

છો. જ્યારે ખુન થયું ત્યારેતહમે ઓરડામાં નહોતાં પણ તુરતજ આવ્યાં, ગયાં ત્યારે તહમે સચિવિની શીવાય અન્યને જણાવ્યા વગર ઓરડામાંથી ગયાં હતાં—તમારી પાછલી બારીએથી નીચે હતરી બાગમાં જવાનો રસ્તો છે, તે તે વાત તમારા બારી પાસે છુપાવેલા દોરડાના દાદરથી સાબીત થાય છે. કોઇને અંદર આવવા દેવાના ધરાવથી તહમે બહાર ગયાં હતાં. ગમે તેમ હોય પણ તે વખતે કોઈ પુરુષ અંદર આવેલો હતો તે બાગમાં મારી ખાત્રી છે. તે માણસ શરીરે ઉંચો હતો. કારણ તેના હાથ જ્યારે બહારીના કડકડે અડક્યા હતા ત્યારે હેના પગ ક્યાં હતા તે બીંત પર પડેલા તેના પગના નીશાનથી જણાય છે.

આ બાગમાં તહમે મ્હારે વધારે કહેવાની જરૂર નથી કારણ જ્યારે હવે હું હેને જોઈશ ત્યારે ઓળખી શકીશ. હેને ઓળખવાનાં ઘણાં ચીન્હ મારે હાથ આવ્ય છે. દાખલા તરીકે હેની મુછ જરા લુરાશ પડતી લીસી અને ચળકતી છે. હું ખાતરી પુર્વક કહું છું કે હું હેને ઓળખી શકીશ અને તે માટે હમણાંજ સુરસપુર જઈ છું.

અનાયાસેજ કોણેજથી ત્રણેક માઈલ દુર આવેલા સુરસપુર ગામનું નામ મોહને દીધું હતું. અને તે ગામના નામે અવન્તિસુંદરીના મુખ પર પોતે ધારેલી અસર કરી હતી તે હેને એક મીનીટમાં જ માલુમ પડી ગયું. અને હેની ખાત્રી થઈ કે જે માણસ ગઈ રહે ખુન કરવા કાંઈ રડામાં આવ્યો હતો હેને અવન્તિસુંદરી ઓળખે તે સુરસપુરમાં જ રહે છે. પ્રમતી બાગમાં

ઉપરની વાત સાંભળતાં સાંભળતાં અવન્તિસુંરી એક ચીસ પાડી ઉઠી અને તુરતજ બે બાન થઇ ગઇ.

આ-બાબતમાં હવે ત્હને વધારે પુછવાની જરૂર નથી કહી મોહન ઉઠ્યો અને આનંદલક્ષ્મીએ ત્હને રૂડેજ આથે લઇ જઇ આ સર્વ બીના ત્હેણે કેમ જાણી તે જાણવા અતિ આતુરતાથી પ્રશ્ન કર્યો.

ફક્ત એક વાળ ઉપરથીજ આ સર્વ બાબતમાં મેં જ્ઞાન મેળવ્યું. ત્હમે શું કહેવા માગોછો તે હું સમજતી નથી.

પાસેના ટેબલપર થોડુ પાણી બારેત્ર પચાણું છે તે તમે જોયું હતું ?

હા,

તે પચાણાની કીનારી ઉપર માણસની મુછનો એક વાળ ચોટેલો હતો તમારામાંનું કોઇ એ પચાણાને અડક્યું હોય તેમ જણાતું નથી. અને મારી ખાતરી છે કે ખુન કરનાર જાણુસે તેમાંથી તેજ અરસામાં પાણી પીધું હતું.

એમ કેમ ? આનંદલક્ષ્મીએ પુછ્યું.

આનાં હૃદયભેદક અને મનને ઉશકેરનારાં કૃત્ય કર્યા પછી કરનારને તરત તરફ લાગે છે એ વાત સત્ય છે — ખુન કર્યા પછી માણસોએ તાંબાકુંડીમાં—નળામાં—કે નજે તરફ મટાડવા પાણી પીવા પ્રયત્ન કર્યાના દાખલા મ્હેં ઘણા અનુભવ્યા છે.

આ-બાબતમાં પણ એમજ બન્યું હતું. ?

ના મને લાગે છે કે એમજ હતું, અને એના વા-

ગતીથી તે ચોરડામાં રાત્રે બનેલ બનાવનો

ખાંધી શોધી કાઢવાને સમર્થ થઇશ.

આ શિવાય દોરડાની નીસરણી અને બિંતપર પગના પડેલા નીશાન શિવાય વધુ કાંઈ પણ પુરાવો મને મળ્યો નથી. અવન્તિસુંદરીના વર્તનપરથી મને જણાય છે કે ખુન કરનારને તે મ્હાય છે અને તેથીજ તે હેને છુપાવવા માગેછે. અને તે છતાં તે અવન્તિસુંદરીને નહીં પણ સચિવિનીને મળવા આવ્યો હતો તે જાણી મ્હને આ જાન્યત્રમાં ગુંચવાડો લાગે છે. હેને બદલે તે પોતાનો જીવ આપવાને પણ તૈયાર થશે. પણ 'કાંઈ' નહીં આ નાના શકડા મુછના વાળથી તે માણસનો પતો હું સુરસપુરમાંથી ગમે તે પ્રકારે મેળવી શકીશ.

આ છેલા જુરસામાં બોલેલા શબ્દો અવન્તિસુંદરી જે હવે શુધ્ધીમાં આવી હતી તેના કાને પડ્યા અને તે પથારીમાં બેઠી થઈ ગઈ.

ખોટું-ખોટું-તદન ખોટું-કાંઈ પુરૂષે સચિવિનીને મારી નથી ઓરડામાં તે પુરૂષ આવ્યો હતો તે વાત ખરી પણ મારનાર તે નહતો મ્હારી વાત જરા સાંભળો પછી ત્હમારો સર્વ સંશય દુર થશે.

તમારા ઓરડામાં તે પુરૂષ આવ્યો હતો તે વાત તમે અસાર સુધી જાની રાખી નહીં ! જરા જુરસામાં આનંદલક્ષ્મીએ સલાહ કર્યો.

“ એમાં કાંઈ અયોગ્ય નહોતું હેની નાત જાત હું જાણું છું હેને ઓગખુંડાંને ગરીબ હોવાને લીધેજ આમ છુપી રીતે આવતો હતો કાંઈ શ્રીમંત હોતો હોતો હોતો એ ગાડીધોડામાં બેસીને આવતો તો તે વખતે ત્હમે કાંઈ કાંઈ બોલી શકત નહીં.

સચિવિની ઉપર દયા ખાત્ર આ પ્રેમની બાબતમાં

હું લેમને મદદરતી હતી દોરડાના દાદર તેટલાજ માટે
જનાળ્યો હતો વસત રતુમાં તેજારવાર આવતો હું લેના-
પર મોહિત થઈ ગઈ હતી છતાં તેસચિવિનીને ચહાતો
હોવાથી મહારથી તે ન ખમી સહાયથી હું જની રહેતી
હતી. કોઈ વાર હું જોડેનાં જોરડામાં સંતાઈ રહેતી. ક-
લાકથી વધુ વાર તે કોઈ વખત રહતો નહેતો. અને
કદમર લેમની પ્રેમ ચેષ્ટા મારા સાંભળવા તથા જોવા
માં ના આવે માટે હું દોરીના દાદરથી કુતરી બામમાં
જઈને બેસતી અને તે જતો ત્યારે પાછી ફરતી અને
તે તરફ ધારી ધારીને જોતી પણ નહી. છતાં લેને જતો
દેખી મહારા પ્રેમનું સ્થાન અન્યને મળે છે તે વિચારે
એકલી નીરાશાનાં આંશુ પાડતી. છતાં સચિવિની મારી
સખી હોવાથી લેને કાંઈ કહેતી નહોતી.

ગઈ રાત્રે પણ તેમજ બાળ્ય હતું. સત્રે નવ વાગ્યા
સુધી હું જાગમાંહતી નવ વાગ્યા અને હું ઉઠી મહારા
જોરડામાં આવવા દોરીના દાદર મઠીઆરીમાં પગ મુક્યો
અને સચિવિનીની ચીસ સાંભળી. સાંભળતાંજ મારા હૃદ-
યમાં, શરીરમાં, થરેરાટ છુટી ગયો અને હું ધુણ ઉ-
ઠી અને મ્હેં જોયું તો સચિવિનીને છતાપાટ દેગલ પાસે
પડેલી દીડી; એટલુંજ નહી પણ તરતજ મેં આગળ
જારણું ધીરથી વસાતાં જોયું બહારથી તેને કોણ વાસતું
હતું તે હું જોઈ શકી નહી પણ મહારી ખાત્રીએ કે મહારી
માફક તે પુરૂષને મહાનારી કોઈ અદેખી સ્ત્રી હશે, કેજેણે
પોતાનું વેર લેવા માટે મહારી સખીને મારી નાંખી હશે. "

બોલતાં બોલતાં બીજાવાર અવન્તિસુંદરી જેમાન
અવસ્થામાં કોચમાં ઢળી પડી.

મકરણ ૩ શુ,

ચામને પાંચ બહેલો.

મહાં બહે તે જોડલી સુતી ચાલો આપણે
બીજા જોરમાં જમણે મોહને કહ્યું અને
તે અને આનંદલક્ષ્મી બીજા જોરમાં ગયાં
અને ત્યાં તુસ્તજી, અવન્તિસુંદરીની સારવાર
માટે ડાક્ટર પ્રમોદે પ્રવેશ કર્યો.

અવન્તિસુંદરીએ સુલમાં સુલમાં પેલા પુરુષનું
નામ આપણને જણાવી દીધું છે આનંદલક્ષ્મીને મોહને
બીજા જોરમાં જોડાવત મળતાં કહ્યું.

“ કવી રીતે તહેલે કહ્યું ! ”

તહેલે કહ્યું નહી કે તે માથુસથી હડેચોક સચિવિની
પાસે આવી શકાય તેમ નહતું ? આવી રીતે બધાને માટે
આવવાને ના નહીજ પાડવામાં આવતી હોય અને તેની
મુજબા પાસ રંગના પ્રકારથી તહેને જોગખો કાઢવો કાંઈ
જ મુશ્કેલ નહી પડે.

મી. મોહન આ બાબતમાં મહેને નવાઈ લાગે છે ? તહેમે
શુ કહેવા માગે છે !

સચિવિની પાસે કાઈ પુરુષને ન આવવા દેવાને
માટે પાસ કહેવામાં આવ્યું નહતું આ બાબત મહેનેજ
જોંપવામાં આવી છે અને પ્રમુખ નરિનયંદ્ર એ બાબત
વિષે વધુ જાણે છે ચલો આપણે તેને પુછીએ.

તેઓ ગયાં અને પ્રમુખ નરિનયંદ્રને પુછતાં પળ
તેજ ખુલાસો મળ્યો.

ત્યારે અવન્તિસુંદરીએ નપગી લો નહી મારી
હોય ? મોહને પ્રશ્ન કર્યો.

ચાલો આપણે લેને જમને પુછીએ.

જાને અવન્તિસુંદરીને જ્યાં સુવાડવામાં આવી હતી
તે ઓરડા તરફ ગયાં અને રસ્તામાંજ તેમને ડા. પ્રમોદ
ગભરાટમાં ઉતાવળથી સામા આવતા મળ્યા.

કેમ ડકટર સાહેબ શું છે ?

અરે ! તે એટલામાં ક્યાં જતી રહી ? લેને શું
થયું ? ?

કોણ ?

અવન્તિસુંદરી ! !

શું અવન્તિસુંદરી ઓરડામાં નથી ? મોહને રહેજ
ઉતાવળમાં પુછ્યું. ના—હું ઓરડામાં જમ જોઉં તો
ખીંછાનું ખાલી—ડા. પ્રમોદે પણ ઉતાવળમાંજ જવાબ
આપ્યો.

અરે ! પણ અમે હમણાંજ અવન્તિ પાસેથી આન્યાં
અને એટલામાં તે ક્યાં સટકી ગઈ હશે ? આનંદલ-
ક્ષ્મીએ પણ રહેજ વિસ્મયતાથી પ્રશ્ન કર્યો.

ઉમા ગરજો હું શોધી શકું છું કહી વિદ્યુત વેગથી
મોહને આગ તરફ જવા માંડ્યું. અવન્તિનાં ઉતાવળથી
પડેલ પગલાં લેણે તુરંતજ ઓળખી કાઢ્યાં અને જોત
જોતામાં ઝાંડોની ઘટામાંથી બહાર નીકળી કોલેજના ઝાંપા
આગળ જતાં મોહને અવન્તિસુંદરીને જોઈ થોડીવારમાં
ઝાંડોની ઘટામાં ફરી તે અદૃશ્ય થઈ ગઈ અને વળી સરી-
યામ રસ્તાપરની વાડની છાયામાં લેનાં વજનો ઉડતો બાગ
દેખાયો.

તેણે અત્યારે સડરપટર લુગડાં પહેરી લીધાં હતાં, વળી જેમ જાને તેમ કાઢીની દુબી ન પડે તેમ તે ચાલતી હતી વળી પછી તે સંતાપ. થોડીવાર પછી જ્યાં તે સંતાપ હતી તે તરફ એક નાનો છોકરો આવતો મોહને પોતાની સંતાવાની જગામાંથી દીકો તુરતજ તે ત્હેની વધારે ને વધારે પાસે આવતો ગયો પણ વિચારવમગમાં યુંથાએલ અવન્તિસુંદરીને તે આટલો જધો પોતાની સમિપ છે તેનું ખીલકુલ જાન નહોતું.

અવન્તિ સુંદરીએ પેલા નાના છોકરાને પાસે બેસાડ્યો તેના હાથમાં પાવડી મુકી તે બોલી છોકરા હું આપું તે ચીકી તુરત આ પાસેના સુરસપુરમાં પંડાચાડીશ ? હા બેન લાવેને હું ત્યાંજ જકિલું.

દીક તો લે પણ જેતુ નામ ઉપર લખ્યું છે ત્હેનેજ આપજે અન્યને ના આપતો કહી જેવી તે ચીકી પેલા છોકરાને આપવા જતી હતી તેવામાંજ જેમ એક સમડી ઝડપથી કાંધ ચીજ લઇ લે તેવી રીતે મોહને એ ચીકી પોતાના હાથમાં લઇ લીધી.

પોતાની ખાનગી ચીકી આગ એકાએક મોહનના હાથમાં જઇ પડવાની સાથે અવન્તિસુંદરીથી ખુબ પડાઇ જવાઇ અને સર્વ રહસ્ય જણાઇ ગયું જાણી તે બે બાકળા બની ગઇ.

મોહને તુરતજ સીસોટી વગાડી અને પ્રમુખ નવિન-ચંદ્રનાં બે માણસ ત્યાં સંકેત પ્રમાણે આવ્યાં ત્હેમના હાથમાં અવન્તિસુંદરીને સોંપી ત્હેની ખરીક તપાસ રાખવાની બક્ષામણુ કરી મોહન એકદમ સુરસપુર જવા માટે નીકળ્યો.

ચાલતાં તેણે સરનામું વાંચ્યું:—

રા. રા. મુગટલાલ માણેકલાલ,

હીરાશેરી,

સુરભપુર.

ચીઠી ઉઘાડી—અને નીચે પ્રમાણેનું લખાણ લે.
વાંચનામાં આવ્યું.

પિય મુગટ

આપ મોટા સંકટમાં આવી પડ્યા છો. આપને
હાલ તુરત જણાવવાને મહેં એક બનાવટી વાત કહી
જે કે હું તો આપને નિર્દોશજ માનું છું છતાં આ
ગુન્હેગાર હોતો, આ પત્ર પહોંચતાં ગમે તો પૃથ્વીના
મડમાં પણ સંતાઈ જાશે. આ પ્રમાણે કરવાનું આપને
કાંઈ કારણ હશે અત્યાર સુધી મહેં આપને મહારા હાન્યના
પ્રભુ અને તનના માલેક માન્યા છે. આપ જુની છે વા
નહો પણ આપને જણાવવા એ મહારી પ્રથમ શ્રમ
ગણું છું—જે ધારી અન્યના પ્રાણ લેવાયા છે તે જો
આ દેહપર પણ પડવાનો હોત તોપણ હું ખરાદિલથી તે
જાણતની આપને માફી આપુ છું—હી. અ.

વાહ ? શું. વિચીત્ર પ્રકારની ચીઠી લખી છે અને
અર્થાન્તસુંદરી આ પ્રમાણે લખે તે સ્વભાવિક છે “ જુન
થયું કે ઉપર આવીને તે વળતે આગલું બારણું મહેં
વસાતું જોયું કાંઈ સ્ત્રીએ છર્પાથી સચિવિનીનું જુન કયું
હશે ” વિગેરે વાત જે લેણે મહેને પહેલાં કહી હતી તે
આ માણસનું પાપ ગુપ્ત રાખવાને માટેજ વાહ ઠીક થયું
તે પોગળ દુટ્ટયું બાકી “ આગલું બારણું મહેં વસાતાં
જોયું ” એ વાતે મહેને બહુ ગુચવાપમાં નાંખ્યો હતો.

જરા પણ કુસ્કેલી વગર મોહને મુગટલાલનું ઘર શોધી કાઢ્યું તેનાં માત પિતા સાધારણ સ્થિતીનાં હતાં.

ઘર નાનું પણ સ્વચ્છ અને સુંદર હતું પુષ્કતાં તંદુરસ્તવાળા મળ્યો કે મુગટતો બહાર હળમત કરાવા ગયો છે. ક્યાં ? કોની દુકાને મોહને સલાહ કર્યો.

બજારોનો બાધ આજકાલના સુધરેલા જુવાનીયાઓ વાળ કપાવતાં, સેંચા પાડતાં, શીખ્યા એટલે ખીજે તો ક્યાં પણ પેલા ભોગીયાની દુકાને ગયો હશે.

હાક મ્હારે ત્હેમને એક ચીઠી આપવી હતી તે ખાનગી અને કામની હતી માટે મ્હારે આટલી પુછપરછ કરવી પડી માછ. કહી મોહને રજા લીધી.

ઝપાટાપુર ભોગીયાની દુકાનનો ત્હેણે પત્તા મેળવ્યો અને જોવો તે તેનાં પગધાઆંપર ચડે છે તેવોજ તેણે મુગટલાલને આવનો દીઠો તે ઉંચો અને તેની મુઠો રેશમ જેવી ચળકતી અને જુરી દેખાતી હતી તેની મુખ-મુદ્રા ચીન્તાતુર હતી અને ધામે પગલે તે આવતો હતો.

જેમ જાને તેમ ત્હેના મુખ પાસે જઈ ત્હેની મુઠની ખારીક તપાસ થાય તો હાક એ વિચારે તે એકદમ દુકાને ગયો ભોગીયાને પોતે કાણ છે તે પોતાનો ચાંદ દેખાડી કહ્યું અને એકદમ ત્હેનાં લુગડાં પોતાને પહેરવાને આપવા કહેતાં એક બે મિનીટમાં મોહન ભોગીયાના સ્વરૂપમાં ઉભો રહ્યો.

ચાલ ચાલ ભોગીયા મ્હારે ઉતાવળ છે આવનારે કહ્યું.

પુરસીપર ખીરાળે હું આ આવ્યો ભોગીયા જોવો આવજ કાઢી મોહને કહ્યું—

આવનાર ખુરશીપર બેઠો તેણે આંખો મીચેલીજ રાખી કૃત્રીમ ભોગીયો સર્વ સાહીત્ય સાથે ત્યાં આવ્યો—

પાસે જતાં—હજમત કરવાની તૈયારી કરતાં હેણે મુછના વાળ બારીકીથી તપાસ્યા અને આજ સચ્ચિવિનીનો ખુની મુગટલાલ એમ મન સાથે નીશ્ચય કરી વાર્તા કહેવા માંડી.

સાહેબ કાલે રમ્યનગરમાં બહુજ વિચિત્ર બતાવ બ-
ન્યો. શું વાર ? પેલા એ આંખ મીચીનેજ જવાબ આ-
પ્યો. એક ખુન થયું છે.

ખુન ? કોનું અધ્યા ?

કોઈ એક બાળાનું—અને ખુનીને પકડવાનો પુરાવો એક હજમત તરફથી મળ્યો છે. વાત એમ બની કે ખુની ખુન કરીને પાણી પીવા ગયો હશે ત્યાં પંચાલાપર તેની મુછનો એક વાળ ચોંટી રહ્યો હશે—તે વાળ આવો હતો કહી મોહને બરેબર સરખાવવાને પોતાની પાસેનો વાળ કાઢ્યો.

જ્યારે ખુની હજમત કરાવા આવ્યો ત્યારે હજમે આમ કરી તેની મુછમાંથી એક વાળ તાણી કાઢ્યો કહી મોહને આવનારની મુછમાંથી પણ બરેબર વાળ ખેંચી કાઢ્યો.

હં પછી ? પેલાએ આંખો મીચીનેજ જવાબ આ-
પ્યો. તું પાણી ચોપડવાને બદલે હજમત કરતાં કરતાં વાત કરેલો જાય તો હીક.

વાર સાહેબ તેમ પણ સાંભળો તો ખસ. પછી પેલા હજમે એક વાળ સરખાવ્યા અને સરખી લંબાઈના સરખાજ સુંવાળા અને એક રંગનાજ જણાયા. વાર પછી ?

પછી શું તે માણસને પકડવામાં આવ્યો-અને તે-
ટલાજ માટે મકારા મેઢેરવાન સાહેબ આંખ ઉઘાડો હું ત્હમને
સચિવિનીના ખુની તરીકે કેદ કરું છું મોહને વાંકયપુરું કર્યું.

તોપનાં ગોળો છુટે તેમ ખુરશીપરથી હજમત
કરાવનાર ઉભો થઈ ગયો. ખુની તરીકે ત્હેની કમુઘાત લેવાની
કાંઈ જરૂર રહી નહોતી. તેની મુખમુદ્રાજ તે વાત સ્પષ્ટ
કહી આપતી હતી.

આમ ઓચિંતોજ ઝપટમાં આવી જવાથી ત્હેના ચહે-
રામાં કાંઈ અવનવિનજ ફેરફાર એકાએક થઈ ગયો હતો.
અને આમ ઓચિંતા પકડઈ જવાથી કીયો ધૈર્યવાન પુરૂષ
પણ હીમત ના હારી જાય ? ત્હેણે આંખો ઉઘાડી અને
મોહને ટેબલ પર મુકેલો અત્રાત્હેણે એકદમ ઉપાડી લીધો.

વિગ્નળીક ઝડપે મોહને તેના હાથ પકડી લીધા. જ-
ખરી ઝપાઝપી થઈ પણ મોહન જેવા જોસવર ખાંધાના
માણસ સાથે ત્હેનું કાંઈ ચાલ્યું નહી એક હાથના આંખળા
સહીત ત્હેણે ત્હેને હાથે નાંખી દીધો અને બોલ્યો મારા
મેઢેરવાન મુગટલાલ.

“આપને સેવકનું-શું કામ પડ્યું છે આ રહેલો હું
મુગટલાલ આપની પાછળજ.” પરીદુશનમાં આવનાર ખીજ
પુરૂષે મોહનને બર અચંખામાં નાંખી દીધો અને પોતાના ધંધા-
માં આંટલો ભર્યો પ્રવિણ છતાં જરા બાનં લુલ્યો. અસલ
મુગટલાલને ડાહ્યા રાખી, તે નવિન આવનાર મુગટલાલ
તરફ દૈર્યો અને જોયું તો ત્હેની મુઠો પણ લુલ્લી હતી
પણ આના જેવી મુઠાલી ચળકતી અને લાંબી ન હતી
તે વિચારસાગરમાં ગોથાં ખાતો હતો એટલામાં અસલ
બોમ્બીયો હજમ ત્હેને ખડાર આવવાનું ના કહેવામાં આવ્યું
પરંતુ તે છતાં આ બનાવ જોઈ ખડાર નીકળી આવ્યો.

અલ્યા આ કોણ છે ? મોહને અસલ મુમટલાલ ને હાથમાં અઓ હાથમાં લઇ ઉભો હતો તેના તરફ આંગળી કરી લોગીયાને પુછ્યું.

આ—એતો મુમટલાલ નહી પણ નટવરલાલ છે લાલ-લહેરી છે અને આપું ગામ હેમને ઓળખેછે મુમટલાલ તો આ રહ્યા નવિન આવનાર પુરૂષ તરફ લોગીઆએ આંગળી કરી જવાબ આપ્યો.

વારું ત્યારે નટવરલાલજી હું હેમને સચિવિનીના ખુન કરવાના ચુન્દા માટે કેદ કરું છું.

મોહને કેદ કરવાને કોણ સમર્થ છે. ખુન મહેં કર્યું છે—અને તે આવી રીતે, કહી, ઉછાળો મારી અચ્ચાનું અ-કચકિત પાનું તહેણે પોતાના હૃદયમાં ખોલી લાલ્યું—અને તુરતજ પ્રાણુરહિત થઇ હેનું શરીર ભોંયપર પડ્યું.

આ નામોની જુલ તથા અણુસમજ—શાથી થઇ તે મોહનને તુરતજ જણાઇ આનું.

લહેરીલાલા નટવરલાલ અને સચિવિની અરસપરસ પ્રેમી બન્યાં હતાં પાછળથી માલમ પડ્યું તે પ્રભાણે તે-ઓએ ખાનગી ગાંધર્વ લગ્ન પણ કર્યું હતું.

લગ્ન વખતે સચિવિનીનો બાપ સદામાં જીવેલો હોવાથી પુરૂકળ ધનાઢ્ય બન્યો હતો—અને નટવરલાલે તે પૈ-સાનીજ ખાતર પોતાનો પ્રેમ સચિવિની ને જતાવ્યો હતો. એવે જમાઇ થતાંજ પેહેલું સસરાનું તે પછીથી પોતાની પ્રિયાજી કાટલું કાંઠી નાંખવાનો તહેણે પ્રથમથીજ નીશ્ચય કર્યો હતો. પરણ્યા બાદ જમાઇ તરીકે બહાર પડવાનો યોગ્ય લામ તે ખોળતો હતો પણ એકાએક સચિવિનીના બાપને મોટી ખોટ આવી અને પાછો તે ગરીબ થઇ ગયો. પોતાની ખુબચુરતીથી અન્ય કાઇ તબંગર છોકરીને

આંછ પોતાની નવિ પ્રિયતમા જનાવાના ઇરાદાથી સચિ-
વિનીને હવે દુર કરવી યોગ્ય ધારી લેશે તેનું ખુન કર્યું
હતું. સચિવિનીએ પોતાની અને પોતાના આ પ્રિયતમની
બાત અવનિસુંદરીથી છાની રાખી હતી કારણ નટવરલાલ
કે જોને એક દહેરી લાલ તરીકે સર્વ કોઈ ઓળખતાં હ-
તાં તેને અવનિસુંદરીએ સચિવિની પાસે જવા દીધોજ ના
હોતો અને તેથીજ સચિવિનીએ લેને એમ સમજાવ્યું
હતું કે લેનો પ્રિયતમ તો મુગટલાલ હતો કે જોને અ-
વનિસુંદરી ખરા દિલથી ચ્હાતી હતી.

પોતાની પ્રિતીના સ્થાનને સચિવિની પણ ચ્હાયા
છે અને સચિવિનીને પણ મુગટલાલ ચ્હાયા છે એમ
અવનિસુંદરીની ખાતરી થતાં પોતાના હૃદયમાં કાંઈ ના
લાવતાં આ પરદુઃખમજનસુંદરીએ પોતાની મુગટલાલ
પ્રત્યેની પ્રિયતમ ગમે તે થાય, તો પણ પોતાની સખી અને
પોતે મન ધારેલા પ્રિયતમને સુખી કરવાને લેમને એકાન્ત
સ્થળ આપતી હતી.

નટવરલાલને આ બાબતની ખબર સચિવિની તરફથી
મળી હતી અને તેથી પોતે કરેલું ખુન મુગટલાલને ગાયે
સ્વાભાવિક રીતે અવનિસુંદરી નાંખી દેશે એ ધારણાથીજ
ખુન કરીને પણ તે પોતાના ગામમાં નિશ્ચિન્ત રહ્યો હતો.
અવનિસુંદરી એમ જાણતી હતી કે પોતાનો ધારેલો પ્રિય-
તમ મુગટલાલજ રાત્રિએ છાનો માનો સચિવિની ને
આવે છે. સચિવિનીના કહેવાપર તેને ચ્હ-લેતો
જ લેશે મુગટલાલપર ચેતવણી ન

સ્વાર્થ !

સખીને પ્રિયતમ

શીશેમણી અવન્તિસુંદરીને પ્રભુએ ત્હેના પ્રેમનોને નીખાવસ
હૃદયનો બદલો આપ્યો.

મુગટલાલ અવન્તિસુંદરીને ઝઢાતો હતો—હમેશાં
યાદ કરતો હતો, અને તે શા ઉપાયે પ્રાપ્ત થાય તેનો વિચાર
કરતો હતો. છતાં બેચાર વખત અવન્તિસુંદરીની બહારી-
માંથી છાતો માતો નટવરલાલને બહાર આવતાં જોયાથી,
અવન્તિ અન્યને ઝઢાય છે અને મ્હને ઝઢાતી નથી તે
વિચારથી—મૈન રહ્યો હતો.

ઉપરના હૃદયભેદક બનાવે આ ભેદ ખુલ્લો કર્યો.
અવન્તિસુંદરીની સંગતિથી પ્રમુખ નવિનચંદ્ર—વડી સ્ત્રી
શીક્ષક આનંદલક્ષ્મી, તથા અવન્તિસુંદરીની સહાધ્યાયી
સર્વ બેનપણીઓનાં સન્મુખ ત્હેનાં માત પિતાએ તે ઉચ્ચ
હૃદયની ઉમદા કેળવણી પામેલી મનોહર કન્યાનો હાથ તેના
હાથને લાયક નિખાલસ હૃદયના ઉત્તમ પુરુષ મુગટલાલના
હાથમાં સોંપ્યો. અને પ્રથમથીજ પ્રેમ ઘેલાં ઘણેલાં આ
યુવક યુવતિએ પતિ પત્નિ તરીકે આ સંસારનું સ્વર્ગિય
મુખ ભોગવ્યું અને રત્ન રત્નેન સંગચ્છતે એ અનુપમ
કહેવને સત્યતા મેળવી.

